

ÖTVEN ÉVES A FELSŐFOKÚ BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI TISZTKÉPZÉS

A büntetés-végrehajtási tisztképzés előzményei, a felsőfokú képzés megindulása

A II. világháború után, 1948-49-ben a büntetés-végrehajtás csaknem teljes személyi állományának politikai indíttatású cseréjét végezték el. Különös fontosságot tulajdonítottak a tiszt állomány politikai megbízhatóságának, ezért a tisztjelöltek csak szigorú szempontok szerinti válogatás után kerülhettek állományba. Előnyt jelentett a tisztjelölt számára, ha dolgozói – munkás, illetve paraszt – kollektíva ajánlotta. 1948 és 1954 között az újonnan felvételt nyert tisztek tanfolyami rendszerű – eleinte hat, majd nyolc hónapos, végül egy éves – kiképzésben részesültek, munkába állásukat megelőzően. A rendkívül kemény, fizikai megpróbáltatást is jelentő, elsősorban politikai, katonai jellegű kiképzés egyben a jelöltek szelektálását is szolgálta, a korabeli adatok szerint a kezdő létszámnak alig felét alkalmazták. A tanfolyami tisztképzés 1950-ig a jelenlegi IMEI épületében, 1950 és 1954 között a X. kerületben, egy Maglódi úti épületben történt. A képzés ismeret- és követelményanyagát a hatályos szabályzatok, sokszorosított brossurák tartalmazták.

1954 és 1958 között a bv. tisztképzés átmenetileg szünetelt, majd 1959 szeptemberétől folytatódott, ezúttal a főváros XII. kerületében, a Széchenyi-hegyen létrehozott Rendőrákadémián, 2 éves nappali és 3 éves levelező tagozaton. Az itt megszerezhető végzettség a tiszt rendfokozat elnyerésén kívül az érettségivel volt egyenértékű (lehetőséget kínált arra is, hogy az itt végzettek felvételi nélkül megkezdhessék tanulmányaikat a jogtudományi egyetemen). A bv. szakos hallgatók tantervében politikai-világnézeti és jogi (büntetőjog, büntető eljárásjog) ismeretek, közismereti (történelem, földrajz, magyar irodalom és nyelvtan), valamint szakmai (szolgálati és őrszolgálati, illetve bv. szabályzat, rabnevelés, anyagi és pénzügyi ismeretek) tárgyak, továbbá – bőséges óraszámban – karhatalmi és harcászati ismeretek szerepeltek. Az oktatást az akadémia tanárai és a bv. szakcsoport két oktatója látta el.

1965-ben az MSZMP Politikai Bizottsága a büntetés-végrehajtás tevékenységéről végzett vizsgálata alapján – többek között – kifogásolta a tisztí állomány szakmai felkészültségének hiányosságait, ennek következtében már a következő évtől emelték a tisztekkel szembeni felvételi követelményeket és előírnyozták a tisztí állomány felsőfokú végzettségi kötelezettségét. Az ezt a képesítési követelményt előíró 1971. évi 10. sz. törvényerejű rendelet megjelenésének időpontjában a bv. tisztí állományának mindössze 16%-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel. 1972-ben a '65-ös PB. vizsgálat utóellenőrzését ellátó MSZMP KB Titkársági határozatában erőteljesen sürgette a képesítési követelmények teljesítési feltételeinek megteremtését. Még ebben az évben döntés született arról, hogy az 1971-ben megalakult Rendőrtisztí Főiskolán folyó főiskolai képzéshez csatlakozva, annak önálló szakaként kezdődjék meg a bv. tisztek felsőfokú nappali és levelező tagozatos képzése.

A felsőoktatásban a bv. szakos képzést 1972 szeptemberétől indítottuk meg a Rendőrtisztí Főiskola nappali, majd – 1973-tól – levelező tagozatán. Szervezetileg 1972 szeptemberétől a Büntetőjogi Tanszék Büntetés-végrehajtási Szakcsoportjában, 1973 februárjától pedig az akkor alapított Büntetés-végrehajtási Tanszék (a továbbiakban: Bv. Tanszék) keretében folyt az oktatás. Az addig felhalmozott szerény szakmai ismeretek rendszerezésével, öt szaktantárggyal kezdtük meg az oktatást (bv. jog, bv. pszichológia, bv. pedagógia, bv. pénzügyi és gazdálkodási ismeretek, illetve bv. őrszolgálati ismeretek).

A felsőfokú képzés szakmai ismeret- és követelményrendszerének kialakítása

Az újonnan megalakult bv. szak szakmai ismeretanyagát jóformán a semmiből kellett megteremtenünk, számottevő tudományos eredmények, a börtönügy területén általánosítható ismeretek alig álltak rendelkezésünkre. A 60-as évek végéig a politikai hatalom szinte teljesen lehetetlenné tette a börtönügy mélyére hatoló elemzéseket, csupán az apologetizáló, a sikereket egyoldalúan elismerő munkák nyilvánosságát támogatta. A börtönügy titkossága, a rendvédelmi szervezetekkel szemben megfogalmazott kritikai irodalom tiltása szűk korlátok közé szorította a tudományos előrehaladást.

E korlátok lassú feloldásával, a 70-as évek elejétől néhány értékes munka már segítette a Bv. Tanszék képzési anyagának megalapozását. Így az ekkor felélénkülő kriminológiai, szociológiai kutatások megállapításai a bűnelkövetőkkel és a bűnözés megelőzését szolgáló intézményekkel kapcsolatos vizsgálódások új dimenzióit tárták fel. A társadalomtudományoknak a 60-as évektől való korlátozott felélénkülése után a börtönügy a kriminológiával, a pedagógiával és a pszichológiával talált érintkezési pontokat. A kriminálpedagógia a kezdeti útkereső szakaszában még magán viselte a naiv pedagógiai optimizmus jegyeit. Fenntartás nélkül képviselte azt a nézetet, miszerint a zártintézeti kényszerkörülmények a megfelelő módszerek alkalmazása mellett kedvező

feltételeket teremtenek az elítéltek személyiségének átalakítására. E szakpedagógia a 70-es évek közepétől jutott el az átnevelési ideológia korlátainak, a börtönnevelés reálfolyamatainak felismeréséig, egyben ekkor vált először megkérdőjelezhetővé a pedagógián belüli önálló művelésének szükségessége is. A kriminálpszichológia börtönüggyel érintkező ismeretanyagának gyarapodását az óvatos előrehaladás, az elítéltek személyiségformálásának realiztikusabb megközelítése jellemezte.

Nagy késéssel és csekély tudományos előzménnyel indult meg a büntetés-végrehajtási jog művelése. E jogterület fejlesztését, a börtönrendszer működésének törvényi szintű szabályozását sürgették a nemzetközi tendenciák, de belső, főképpen az igazságszolgáltatás hatékonyságának javítására irányuló kriminálpolitikai törekvések is. A 60-as években az érdeklődés homlokterébe került büntetés-végrehajtási jogi kodifikációt a büntetőjog-tudomány és a kriminológia elméleti reprezentánsai segítették. A kodifikáció nem kerülhette meg a „nagy testvér” – a Szovjetunió – bv. szakmai irodalmát és jogalkotásait, amelyek alapul szolgáltak a készülő jogszabály tartalmának, szerkezetének kialakításához.

Az 1966. évi törvényerejű rendelet a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás szabályozásáról teremtette meg a szakma felsőfokú képzésének alapját, tette kiemelt feladatunkká a büntetés-végrehajtási jog tantárgyi struktúrájának felépítését és oktatását. A neves, külső szakemberek (Földvári József, Horváth Tibor, Gláser István, Lukács Tibor) közreműködésével kialakított ismeretanyag a 70-es évek második felétől mindmáig a szakmai képzésünk alaptantárgya lett. Szerencsésnek mondható, hogy a 70-es években e tantárgy előadásainak megtartását az Állam- és Jogtudományi Intézet Büntetőjogi Főosztályát akkoriban vezető Horváth Tibor vállalta, akitől a tanszékünk a következő két évtizedben döntően meghatározó tudományos inspirációt kapott.

A Bv. Tanszék szakmai ismeretanyagának tudományos megalapozását a 70-es években megjelent kritikai elemzések segítették. A 70-es évektől ugyanis a legtöbb államban szakítottak a börtönbüntetés hatékonyságát mindenáron növelni kívánó, eufórikus, a nevelési-kezelési módszerek mindenhatóságába vetett elképzelésekkel. Hazai börtönügyünkben is felfedezhetőek voltak ezzel párhuzamos tendenciák, mint az átnevelési ideológia illúziójának feladása és a törekvések a börtönök személyiségtorzító, represszív elemeinek csökkentésére. E kritikai szakirodalom elősegítette, hogy a bv. szak nappali tagozatának tantárgyi struktúráját és óraelosztását számos változtatás és egyeztetés után – a 70-es évek végére – kialakíthattuk és lehetővé vált, hogy tanszékünk 1977-78-ra valamennyi szakmai tárgy „első generációs”, akkor korszerűnek ítélt tananyagának összeállításával elkészülhetett.

A nappali tagozaton a képzés időtartama három év, hat szemeszter, a képzésre fordítható összes óraszám 3 500 óra volt.

Ebből az akkor hatályos tanterv szerint:

- világnézeti tárgyakra: 580 óra,
- alapozó humán tárgyakra (pszichológia, statisztika, vezetési ismeretek): 300 óra,
- állam- és jogtudományi ismeretekre (államjog, államigazgatási jog, polgári jog): 350 óra,
- büntügyi ismeretekre (büntetőjog, büntető eljárásjog, kriminológia, kriminalisztika): 490 óra,
- bv. szolgálati ismeretekre: 750 óra, ezen belül:
 - bv. jog és igazgatásra: 200 óra,
 - bv. pszichológia és pedagógiára: 210 óra,
 - bv. biztonságszolgálatra: 200 óra,
 - bv. pénzügy és gazdálkodási ismeretekre: 140 óra volt fordítható.

1. kép: Háromszoros élenjáró hallgatói jelvény a 80-as években, melynek megszerzéséhez meghatározott tanulmányi átlagra, valamint kifogástalan fizikai felkészültségre volt szükség¹

A képzési rendszerben mintegy 1 130 órában szerepeltek még az olyan foglalkozások, mint a szakmai gyakorlat, a testnevelés, az idegen nyelvi képzés, a gépjárművezetői jogosítvány megszerzése, illetve a katonai-karhatalmi felkészítésre fordítandó óraszám. A 80-as évek végéig ebben a rendszerben lényeges változás nem történt.

Az 1979-es bv. jogi kodifikáció, az első átfogó bv. kódex és számos végrehajtási rendelkezésének megjelenése következtében megkezdődött a tananyagok „második generációs” ismeretanyagának kialakítása, mely átdolgozás 1983-ban fejeződött be. A tanszék elévülhetetlen érdeme, hogy a bv. jogi ismereteknek megjelenhetett a hazánkban első, felsőoktatási célú, terjedelmes jogelméleti, történeti és összehasonlító feldolgozást is

1 A tanulmányban szereplő képek forrása: Bv. fotó.

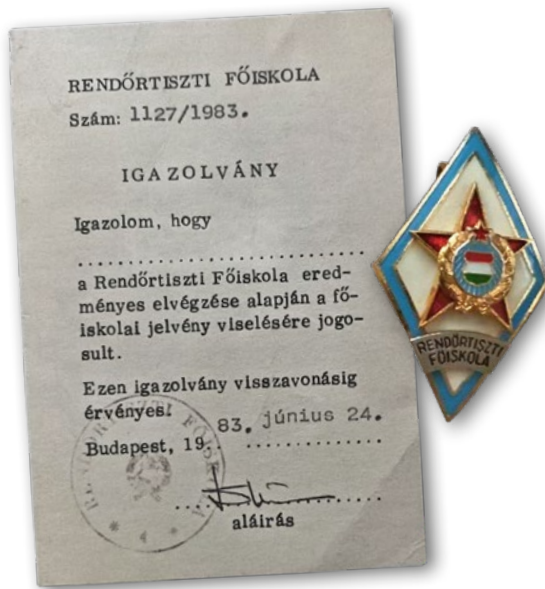
tartalmazó szintézise (Büntetés-végrehajtási jog I-II. BM. Kiadó, Budapest, 1983. Szerk.: Horváth Tibor). A tankönyv – azon kívül, hogy jelentős segítséget nyújtott a börtönügy személyi állományának képzésében, a büntető igazságszolgáltatásban dolgozók tájékoztatásában – hozzájárult a büntetés-végrehajtási jog jogági elismeréséhez és a büntetés-végrehajtási tudomány jogtudományi jellegű műveléséhez.

2. kép: A „Büntetés-végrehajtási jog” című tankönyv I. és II. kötete

A 80-as évek elején a Bv. Tanszék oktatási feladatrendszere két képzési területtel bővült ki. E bővítést az tette szükségessé, hogy a külső forrásból felsőfokú végzettséggel a testülethez felvételt nyert tisztek, illetve a tiszti beosztású polgári alkalmazottak – az akkor hatályos képesítési követelmények szerint – egy éven belül próbaszolgálatos, illetve bv. alapismereti vizsgát voltak kötelesek letenni. Az 1982-ben a tanszékünk által megkezdett próbaszolgálatos és bv. alapismereti képzés feladata a gyors szakmai tájékoztatás, a munkába álláshoz szükséges elengedhetetlen szolgálati, biztonsági, büntetőjogi és munkajogi ismeretek elsajátíttatása volt. A képzés időtartama 2 alkalommal 1-1 hetes volt, a vizsgát a felvételtől számított egy éven belül kellett teljesíteni.

3. kép: Rendőrtiszti Főiskolai végzettséget igazoló jelvény (1973 és 1990 között), melyet a zubbony jobb mellzebe fölött kellett viselni, illetve a Rendőrtiszti Főiskolai jelvény viselését engedélyező igazolvány

1984-ben a tanszék újabb feladatot kapott: a bv. szakvizsgára felkészítést és a vizsgáztatást kellett ellátnia. A bv. szakvizsgát azoknak a felsőfokú állami iskolai végzettségűeknek írták elő, akik nem a Rendőrtiszti Főiskolán végeztek és képesítési követelményként felsőfokú szakmai képzettséggel kellett rendelkezniük. A tanszékünk feladata tehát a külső forrásból jött tisztek átképzése lett.

1987-ben, a tisztképzés megindulásának tizenötödik – az első kibocsátás tizedik – évfordulóján tekintettük át először átfogóan az addig végzett munka eredményét.

4. kép: A Rendőrtiszti Főiskola karjelvénye, mely 1987-ben lett rendszeresítve

Vizsgálatunk szerint 1987-ig a Rendőrtiszti Főiskola bv. szakának nappali tagozatán 213 fő, levelezőn 134 fő (közülük 34 fő, korábban Rendőrákadémiát végzett tisztképzésével), így összesen 347 fő végzett, ebből 24 fő kitüntetéses diplomával. 1987 szeptemberében, az addig végzettek közül 293 fő (84%) dolgozott a testületnél (az eltávoztak többsége más fegyveres testületnél folytatta pályáját, azonban arányaiiban meglepően magas volt azoknak a száma, akik kérelmükre leszereltek, illetve idő előtt nyugállományba vonultak). A kibocsátottak többsége, 34%-a a bv. biztonsági szolgálatához, 20%-a a nevelési, 12%-a az igazgatási, 28%-a az anyagi-pénzügyi, míg 6%-a egyéb szakterületen került beosztásra. A képzési rendszer sikerének volt tekinthető, hogy az addig végzetteknek már egy jelentős részét – 70 főt (23%-ot) – vezetői beosztásra alkalmasnak találták (ebből 1987-ben 11 fő intézetparancsnoki, 10 fő parancsnok-helyettesi, 27 fő alparancsnoki beosztásra került, 22 fő pedig az Országos Parancsnokságon dolgozott).

Az 1987-es vizsgálat kiterjedt a főiskolán addig végzettek munkahelyi beilleszkedési közérzetének felmérésére is. A nappali tagozaton, illetve levelezőn végzett hallgatóinknak kiküldött kérdőívekre adott válaszok eltérően tükrözték a beilleszkedés nehézségeit. Míg a nappali tagozaton végzett, fiatalabb korosztály egy része elégedetlen volt beosztásával, illetve anyagi elismertségével és továbbtanulást tervezett, addig a levelezőn végzettek jóval nagyobb arányban voltak elégedettek munkahelyi körülményeikkel és anyagi elismertségükkel. A felmérésből kitűnt, hogy csaknem minden rászorult kérelmező számára kiutaltak szolgálati lakást.

A Bv. Tanszék mint a büntetés-végrehajtás egyik kutatóbázisa

A büntetés-végrehajtás iránti fokozódó tudományos érdeklődés a 80-as években megélnéknél szakirodalmi aktivitást eredményezett. Számos kutató – közöttük több egyetemi oktató – tekintette fontos, feltárandó és továbbművelésre méltó területnek a büntetőjogi jogkövetkezmények és végrehajtásuk kérdéskörét. Közülük Nagy Ferenc a büntetőjogi intézkedések elméleti, eszmetörténeti, jog-összehasonlító és alkalmazási kérdéseiben jelentetett meg terjedelmes monográfiát. A hazai börtönügy történetének részletes feltárására vállalkozott Mezey Barna. A szerző a magyar börtönügy fejlődését a feudális gyökerektől a polgári kor börtönviszonyainak bemutatásáig kísérte végig. A börtönügy keretein túlmutató, úttörő jellegű szankciótörténeti kutatások eredményeit hozta nyilvánosságra a Kabódi Csaba-Mezey Barna szerzőpáros. A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó Legfőbb Ügyészségen alakult ki egy, a szakterület jelenségeit elsősorban jogdogmatikai szempontból elemző tudományos műhely Gláser István, illetve munkatársa, Vókó György tudományos munkássága nyomán. Tanszékünk e kutatóhelyekkel és kutatókkal szoros együttműködést alakított ki.

A büntetés-végrehajtási szervezet vezetése a 80-as évek elején felismerte, hogy a börtönügy fejlesztését érintő döntések előkészítéséhez, a külső és belső szakemberek elméleti tevékenységének összehangolásához és támogatásához megfelelő feltételeket kell teremteni. Így került sor a büntetés-végrehajtás átfogó, 1980 és 1985, majd 1985 és 1990 közötti, középtávú kutatási terveinek kialakítására és megvalósítására. E kutatási tervek a végrehajtási tevékenység csaknem valamennyi szektorát felölelték. A Bv. Tanszék ezen középtávú tervek keretében kapott megbízást a bv. jog, a bv. pedagógia, a bv. történet, a bv. szociológia kutatására, illetve a pszichológia területén a személyi állomány alkalmasság- és beválasztásvizsgálatára. Ezekben a témakörökben a 80-as évek végéig tanszékünk oktatói számos cikket, tanulmányt jelentettek meg, emellett különös súlyt fektetett a hallgatók tudományos diákköri aktivitásának élénkítésére is.

A Bv. Tanszék képzési rendszerének átalakítása a rendszerváltás utáni évtizedben

A 90-es évek elejének hazai társadalmi-politikai változásai a „gondoskodó államszocializmus” modelljének csődjével és egyidejűleg az európai jogállamiság eszméjéhez dominánsan kapcsolódó klasszikus büntetőjog pozícióinak erősödésével jártak. A rendszerváltás kiszélesítette a börtönügy kutatásának territóriumát és felerősítette a büntetés-végrehajtási szakirodalom kritikai hangvételét, amelynek célja a hazai börtönviszonyoknak az európai normák szerinti megmértetésére, illetve a börtönügy megoldatlan kérdéseinek rövid távú reformok formájában történő megoldására irányult. E börtönügyi reformhangulatban fogant elemzések különös figyelemmel fordultak az elítéltek jogi helyzetének az emberi, állampolgári jogok kontextusában történő vizsgálata felé. Ebben, a megújulás hangulatát ébresztő légkörben tanszékünk tudományos aktivitása, kapcsolatainak szélesítése – most már Nyugat-Európa felé – különösen felélénkült.

A 90-es években a főiskola más szakaival együtt a bv. szakos képzés tantárgyi struktúrája is jelentősen átformálódott, a fejlesztés szlogenje a „*professzionális tisztképzés*” lett. A legjelentősebb változás a világnézeti tárgyakra fordítható óraszám csökkentése volt (a korábbi 17%-os óraszámáról 4%-ra). Valamelyest növekedett a jogi alapozó tárgyakra fordítható órák száma (18%-ról 22%-ra). Jelentősen emelkedett az idegen nyelvi képzésre szánt (9%-ról 17%-ra), valamint a professzionális képzés jegyében a szakmai tantárgyakra fordítható órák száma is (19%-ról 30%-ra). Ez utóbbi keretében 1994-től bevezettük a számítástechnika és informatika, a szolgálati lélektan, a börtönszociológia, valamint a kötelező alternatív tárgyak közé a narkológia és a romológia tantárgyak oktatását.

A bv. szakmai képzési struktúrán belül tanszékünk javította a képzés humán tartalmát (a bv. pszichológia-pedagógia tantárgyakra fordított óraszámot mintegy 100

órával emeltük), a bv. biztonságszolgálati óraszám emelésével pedig – az intézetekbe kihelyezett órák, intézetlátogatások sűrítésével – a gyakorlatiasságát segítettük elő.

Az átképzés időtartama a 90-es évektől – az ismeretanyag bővülése és a követelmények emelése miatt – 120 órára növekedett. Tanszékünk így évente átlagosan 100 fő tiszti, illetve tiszti beosztású polgári alkalmazotti fluktuáció utánpótlását készítette fel a szolgálatba, illetve munkába lépésükhöz szükséges legfontosabb szakmai ismeretekre. Így a 90-es években a tiszti utánpótlás egyharmadát belső (saját képzési rendszerben), kétharmadát külső forrásból pótolta a testület.

5. kép: A Rendőrtiszti Főiskola karjelvénye, mely 1995-ben lett rendszeresítve

A Bv. Tanszék oktatási portfóliójának változása az ezredfordulótól a Nemzeti Közszerületi Egyetem megalakulásáig (2000 és 2012 között)

A 90-es években jelentős hatást gyakoroltak a nyugat-európai tapasztalatok szemléletünk alakulására. Tanszékünk életét ez a progresszív irányultság, és a szakmai megújulással kapcsolatos elvárások határozták meg.

Az ezredfordulót követő két éven belül szinte a teljes oktatói kar kicserélődött. Előtérbe került a tudományos aktivitás növelése, és az oktatók fokozatszerzése is egyre meghatározóbb követelményként jelentkezett. A kollégák között sikerült az elméleti ismereteket és a gyakorlati jártasságot oktatók arányának célszerű belső egyensúlyát

megteremteni. Ennek az időszaknak a legjellemzőbb elmozdulása a pedagógia és a pszichológia térnyerése. Véleményünk szerint az elmúlt közel húsz év alatt sikerült a biztonság és a jog mellé – tehát nem mögé, de nem is elé – a pedagógiai látásmód általános érvényű elfogadását és alkalmazását megteremteni. Arra törekszünk, hogy a hallgatóknak ne csupán elkülönült tantárgyakat közvetítsünk, hanem egy emberközpontú és átfogó megközelítést kínáljunk fel.

6-7. kép: A 2000-es évek karjelvényei

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem létrehozásától máig: a Bv. Tanszék elmúlt időszakának legfontosabb történései (2012 és 2021 között)

Egyetemi tanszékké válás

A rendszerváltozást követő évtizedekben a büntetés-végrehajtás térhódítása az egyetemi oktatásban, illetve a börtönügyben megjelenő szintetizáló művek és tankönyvek már jelezték az európai tudományos fejlődéstől való lemaradásunk csökkenését. Az új évezredben az idősebb, „tudományos honfoglalók” mellett megjelenő fiatal kutató generáció tagjai egyetemi oktatókból és az igazságszolgáltatás különböző szervezeteiből (bv. szervezet, ügyészség, bíróság) tevődtek össze. Kutatási témaválasztásukat, érdeklődésüket főként a zárt büntetőintézet jogi, pszichológiai, antropológiai, szociológiai és pedagógiai jellegű megoldatlan problémái alakították. Mindez lehetőséget nyitott a büntetés-végrehajtási ismeretek oktatásának egyetemi szintté fejlesztésére.

A Rendőrtiszti Főiskola egyetemi karként történő integrálódása az újonnan létrehozott Nemzeti Közsolgálati Egyetembe teljesen új helyzetet teremtett tanszékünk életében.

Annak ellenére, hogy a 2012-es fúziót megelőzően már megemelt igényszintet állítottunk magunk elé, az egyetem indulásakor mégis úgy éreztük, hogy szinte az egyik pillanatról a másikra kell ritmust váltanunk, és ugrásszerűen megnövekedtek a minőséggel kapcsolatos elvárások is. Munkánkkal és eredményeinkkel viszonylag hamar tudtuk „kifelé” is bizonyítani, hogy nemcsak nevünkben lettünk egyetemi tanszék, hanem az oktatás, a tudományos munka és a kutatás területén egyaránt képesek voltunk – és vagyunk – megfelelni az egyetemi szervezeti egységekkel szemben támasztott elvárásoknak. Arra törekszünk, hogy hallgatóinkat olyan korszerű szakmai tudással és szilárd erkölcsi értékrenddel vértesszük fel, amelyek birtokában eredményesen kezdhetik meg tisztai pályafutásukat.

KÖFOP 2.1.2. pályázati munka

A közelmúlt legkiemelkedőbb tudományos teljesítménye a KÖFOP 2.1.2. számú program keretén belül a Ludovika Büntetés-végrehajtási Kiemelt Kutatóműhely létrehozása, és a kapcsolódó kutatások folyamatos végzése volt. Büszkék vagyunk arra, hogy tanszékünk minden kollégája tevélegesen részt vett a Kutatóműhely munkájában. A projekt keretében együttműködtünk az NKE egyéb szervezeti egységeihez tartozó több oktatóval, valamint más hazai és külföldi egyetemek tanáraival, illetve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának több szakemberével is. A projekt kiemelten az állam közbiztonsági feladatainak fejlesztési lehetőségével foglalkozott a harmadlagos bűnmegelőzés területén. A kutatás a reintegrációs tisztek képzésével járult hozzá ahhoz, hogy a szabadult fogvatartottak ne kövessenek el újabb bűncselekményt, valamint képesek legyenek törvénytisztelő és önálló életvezetésre. A program célkitűzése párhuzamos a 2013. évi CCXL. törvényben (Bv. Kódex) foglaltakkal, melyben a fogvatartottak eredményes reintegrációja kiemelt célként jelenik meg. Véleményünk szerint a tanszék oktatási-nevelési koncepciójának eredményes megvalósítása alapozta meg a pályázat sikerét, amelyben elsődleges irányelvként jelenik meg a pedagógia és a konstruktív életvezetés kialakításának elősegítése a fogvatartottak körében. Biztosak vagyunk abban, hogy a megjelent tankönyvek, monográfiák és tanulmányok hozzájárulnak a fogvatartottakkal folytatott reintegrációs munka sikerességének növeléséhez.

A COVID-19-járvány hatása a Bv. Tanszékre

Az elmúlt másfél év a COVID-19-világjárvány árnyékában telt el, ami a tanszékünkre – mint oktatási szervezeti egységre – is jelentős hatással volt/van. A Kormány által a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendeletben, majd a 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendeletben foglaltak alapján foganatosított intézkedések fokozottan érintették egyetemünk – és ettől elválaszthatatlanul tanszékünk – mindennapi működését. A járvány első hullámának tetőzésekor – 2020 tavaszától – a nappali munkarendes hallgatóink speciális rendészeti feladatok ellátásában vettek részt, különböző

börtönökben végeztek munkát, ezzel is segítve a megnövekedett számú feladatok minél magasabb szintű ellátását. A visszajelzések az érintett büntetés-végrehajtási intézetek vezetői és a hallgatók részéről egyöntetűen rendkívül pozitívak voltak.

Hallgatóinkra ugyanakkor – hónapokon keresztül – fokozott feladat hárult: ez alatt az időszak alatt a speciális rendészeti feladatok ellátása mellett párhuzamosan a tanulmányi és vizsgakötelezettségeiknek is eleget kellett tenniük. Ennek érdekében az NKE azonnal fejleszteni kezdte az informatikai rendszerét, új platformokat alakított ki, illetve tett elérhetővé. Rövid időn belül biztosítottuk, hogy hallgatóink távoktatás útján hozzájussanak a szükséges elméleti ismeretekhez, a vizsgák során pedig online módon tettek tanúbizonyosságot az elméleti felkészültségükről.

A közeljövőre vonatkozó fejlesztési elképzelések

Az oktatásmódszertani megújulás szükséglete

Hallgatóink ma már valamennyien a „Z” generáció (1995 és 2009 között születettek) tagjai, akik beleszülettek a digitális technológiák világába. Számukra már elképzelhetetlen az élet a Web 2.0, a mobiltelefonok és más digitális, valamint kommunikációs eszközök rendszeres használata nélkül. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ők „digitális bennszülöttek”, akiknek a tanulási szokásaik a korábbiaktól teljesen eltérőek. Oktatóként számtalan esetben szembesültünk azzal, hogy ez a különbség kivédhetetlenül feszültséget generál az oktatási rendszeren belül – elsősorban a tanítási módszerek területén. Tisztában vagyunk azzal, hogy valamennyiünknek új didaktikai eljárásokat kell megtanulnunk, mert a régi, „klasszikus” módszerek alkalmazása már nem célravezető. Elfogadtuk, hogy hallgatóink hozzászoktak a gyors információáramláshoz és annak befogadásához, hogy képesek egyszerre több mindennel párhuzamosan is foglalkozni, ugyanakkor a felvett információk csak részlegesen rögzülnek bennük, és nem képesek sokáig egy dologra koncentrálni. Az oktatásmódszertani megújuláshoz már most is kapunk támpontokat az egyetemen elindított Kreatív Tanulás Program szakembereitől, azonban a legnagyobb impulzust a COVID-19-világjárvány adta, amelynek hatására hirtelen és elkerülhetetlenül kényszerültünk ki a digitális térbe.

Reményeink szerint a következő tanévet újra a klasszikus módon – jelenléti oktatással – kezdhethjük meg, azonban a didaktikai módszereink megújítása továbbra is prioritást élvez.

A Kriminálpedagógiai Kutatóműhely létrehozása

Legújabb fejlesztési elképzelésünk – a Nemzeti Közszolgálati Egyetem pályázati lehetőségét felhasználva – egy „Kriminálpedagógiai Kutatóműhely” létrehozása, amelyben

tanszékünk érintett oktatóin kívül össze kívánjuk gyűjteni a kriminálpedagógia tudományterületével, illetve határterületeivel foglalkozó hazai és nemzetközi szakembereknek egy olyan együttműködő és aktív csoportját, amely képes új tudományos eredmények elérésére a büntetés-végrehajtási intézetekben folytatott reintegrációs munka támogatása érdekében.

Összegzés

A főiskolán folyó bv. szakos képzés első három évtizedének mérlege egyértelműen pozitív volt, amely nem csupán mennyiségi, de minőségi szempontból is elősegítette a tiszti állomány generációváltását. Helyesnek bizonyult a 70-es évek elején hozott döntés: a tiszti utánpótlásnak az ún. „belső forrásból”, az érettségizett tiszthelyettesi állományból történő beiskolázása, hiszen akkor a szakmát körülvevő idegenkedés és előítélet miatt ez szinte az egyetlen esélyt kínálta a gyors és specifikusan felkészített tiszti utánpótlás biztosítására. A bv. testület tiszti utánpótlási gondjai a 80-as évek közepére oldódtak meg, részben azért, mert az intenzív belső képzés következtében a tiszti állomány felsőfokú végzettsége elérte a 100%-ot, másrészt, mert megnőtt az állami egyetemeken, főiskolákon végzettek érdeklődése a büntetés-végrehajtási munka iránt (ez utóbbi következtében 1983-85-től a bv. szervezet az évi tiszti utánpótlást dominánsan „külső forrásból” biztosította).

A Rendőrtiszti Főiskolán, valamint az NKE-n végzett bv. tisztek specifikus felkészítése és hűsége jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a hazai büntetés-végrehajtás gyakran nehéz körülmények között is teljesíteni tudta feladatát. Az elmúlt 50 év bizonyítja, hogy tanszékünkön a változás, a változtatás és a hagyományok ápolása jól megférnek egymás mellett. Büszkén állíthatjuk, hogy jelenleg az oktatói kar stabil; munkatársaink készek és képesek magas szinten tanítani, nevelni, és a kutatómunkából is kiveszik a részüket.

Felhasznált irodalom

- Forgács Judit (2020): A reintegrációs tisztek rendészeti képzésének fejlődési íve. Magyar Rendészet, 4. p. 71-83.
- Lőrincz József (1988): Főiskolai hallgatók jövőképe. Módszertani Füzetek, 1. sz. p. 120-125.
- Lőrincz József (1991): A magyar börtönügy alakulása, a nemzetközi normák megjelenése (a XIX. század elejétől 1979-ig). Főiskolai Figyelő (Rendőrtiszt Főiskola), 4. sz. p. 311-322.
- Lőrincz József (társszerzőként Nagy Ferencsel, 1997): Börtönügy Magyarországon. Budapest, BvOP
- Lőrincz József (1997): A hazai börtönügy tudományának fejlődése 1945-től napjainkig. Jogtörténeti Értekezések 20. (ELTE ÁJK) Budapest, p. 103-113.
- Lőrincz József (2001): A büntetés-végrehajtás tudománya és szerepe a hazai felsőoktatásban. Börtönügyi Szemle, 3. sz. p. 5-13.
- Lőrincz József (2003): Büntetőpolitika és büntetés-végrehajtás 1970 és 2002 között. Jogelméleti Szemle, 4. sz.
- Ruzsonyi Péter (2018): A lélek rendje, avagy milyen legyen a jövő büntetés-végrehajtási tisztje? Belügyi Szemle, 11. p. 30-38.
- Ruzsonyi Péter (2018): A pedagógiai szemléletmód felerősödése a Büntetés-végrehajtási Tanszékeken. In: Dobák Imre – Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó; Budapest, p. 557-564.

